

Till: Utrikesdepartementet

Epost: ud.fh.remiss@gov.se

Kopia: ud.registrator@regeringskansliet.se

Utrikesdepartementets dnr. UD2019/07660

Remissvar angående del- och slutbetänkandet om Utredning för ett effektivt offentligt främjande av utländska investeringar (UD 2018:01)

Svemin (Föreningen för gruvor, mineral- och metallproducenter i Sverige) är den nationella branschföreningen för gruvor, mineral- och metallproducenter i Sverige. Antalet medlemsföretag uppgår till ett drygt 40-tal. Medlemsverksamheterna förekommer i hela landet, varav gruvorna huvudsakligen är lokaliserade till norra Sverige och Bergslagen.

Inledning

Svemin är positiv till att utredningen gjorts och att förslag till bättre offentligt främjande av utländska investeringar läggs fram.

Svemin har några kommentarer särskilt avseende den svenska gruvnäringen. Utländska investeringar behövs för utvecklingen av svensk gruvnäring men det finns problem som avskräcker från investeringar och som inte tydligt har uppmärksamats utredningen.

Svemin hänvisar i övrigt till Svenskt Näringslivs remissvar och instämmer i vad som framförs där. Svemin vill bland annat understryka en generell synpunkt som framförs av Svenskt Näringsliv, nämligen att det är en brist att utredningen inte gjort någon ordentlig utvärdering av dagens system och att detta riskerar leda till att flera av utredningens förslag vilar på bräcklig grund.

Svensk gruvnäring och betydelsen av utländska investeringar

Svensk gruvnäring har under lång tid varit en grundsten i svensk industri. Med växande metallbehov i samhället, vilket även inkluderar metaller som finns men ännu inte bryts i Sverige, kan intresset för gruvdrift i Sverige antas fortsätta. Sverige har potential för gruvbrytning av både järnmalm och basmetaller (t.ex. koppar, zink, silver och bly) och av mer otraditionella metaller som bland annat ingår i värdekedjor för energiframställning och energilagring och för vilka efterfrågan kan väntas öka.¹

Utvinning föregås alltid av prospektering, dvs. undersökning efter mineral och metaller av visst slag och med en sådan sammansättning, koncentration och geografiskt läge att det är tekniskt möjligt och ekonomiskt lönsamt att bedriva gruvverksamhet för att bryta dem. Prospektering bedrivs både av producerande gruvföretag, men också av specialiserade prospekteringsföretag ("juniora bolag"), som typiskt sett behöver riskkapital eftersom de inte har några intäkter från pågående gruvverksamhet. Många juniorbolag som bedriver prospektering i Sverige kapitaliseras med utländskt kapital.

Prospektering förutsätter undersökningstillstånd enligt minerallagen. Om det blir aktuellt att starta en gruva behövs även bearbetningskoncession enligt minerallagen och tillstånd enligt miljöbalken. Det handlar alltså om flera tillståndsprövningar i olika steg och med olika besluts- och remissinstanser.

Prospektering är en tids- och kostnadskrävande verksamhet där utfallet är förenat med osäkerhet och där eventuell avkastning kommer först i framtiden. Ett syfte med minerallagen är att främja prospektering och kunskapsuppbyggnad om Sveriges geologiska förhållanden. Bortsett från LKAB:s verksamhet bedrivs ingen prospektering eller gruvdrift av den svenska staten. Svensk gruvnäring är därmed till stor del beroende av privata investeringar.

I Sverige investerades år 2018 ca 70 miljoner USD i prospekteringsinsatser.² Av detta stod LKAB och Boliden för 64 %.³ En oroande tendens är dock att antalet ansökta undersökningstillstånd sjunker i Sverige. Antalet gällande undersökningstillstånd var 623 stycken i slutet av 2018, vilket kan jämföras med 853 stycken år 2013.⁴ I juni 2019 uppgick antalet ansökta av helt nya (till skillnad mot ansökan om förlängning av befintliga) undersökningstillstånd till 63 st., vilket kan jämföras med totalt 166 stycken under 2018.⁵

¹ Kartläggning av innovationskritiska metaller och mineral, Sveriges geologiska undersökning, Näringsdepartementets dnr. N2016/06368/FÖF, december 2018.

² Bergverksstatistik 2018, sid. 20, Sveriges geologiska undersökning.

³ A.a., sid. 55.

⁴ A.a. sid. 55.

⁵ Källa Bergsstaten: <https://www.sgu.se/bergsstaten/statistik/undersokningstillstand/>

Den finns inte någon tillgänglig sammanställning av vad utländska investerare ser som de största hindren mot att satsa kapital på prospektering i Sverige. I bransch-kretsar är däremot den stora (och tillsynes tilltagande) osäkerhet som tillstånds-processerna för utveckling av prospekterings- och gruvprojekt en uttalad anledning till det minskade investeringsintresset.

Ett mått på investeringsviljan presenteras årligen av *Fraiser institute*, där Sverige mellan år 2017 och år 2018 sjönk från 4:e till 7:e plats inom kategorin *Policy Perception Index* (PPI) och från 8:e plats till 21:a plats mellan år 2016 och år 2018 i den sammanslagna kategorin *Investment Attractiveness Index*.⁶

Bättre kommunikation för fler investeringar

SveMin har inga invändningar mot utredningens förslag. En generell kommentar är dock vikten av att de aktörer som har i uppdrag att genomföra främjande av utländska investeringar har god kännedom om hur förutsättningarna i Sverige verkligen är att bedriva den verksamhet som investeringen avser. Särskilt när det gäller gruv- och prospekteringsverksamhet har förutsättningarna ändrats till det sämre de senaste åren. Investeringsfrämjare behöver ha kunskap om detta. Regeringen i sin tur behöver vidta åtgärder för att förbättra förutsättningarna och öka förutsebarheten i tillståndsprocesserna.

Aktörer och samverkan i investeringsfrämjandet

Av utredningens genomgång av olika aktörer som verkar för investeringsfrämjande kan konstateras att både Business Sweden och Team Sweden är viktiga aktörer. Framförallt ifråga om att attrahera investeringar och att bistå i investeringsprocessen skulle SveMin gärna se ökade insatser av såväl Business Sweden som Team Sweden. SveMin anser att det behövs mer kontakter mellan båda dessa organ och med Sveriges geologiska undersökning respektive med gruvbranschen för att öka förståelsen för gruvnäringens förutsättningar och utmaningar. SveMin instämmer även i Svenskt Näringslivs synpunkt, att näringslivet borde beredas plats i Team Sweden.

SveMin stödjer utredningens förslag att Business Sweden ges i uppdrag att identifiera och utveckla investeringsmöjligheter. Viss tveksamhet framförs dock mot att en sådan förstärkning särskilt ska riktas mot projekt eller områden av speciellt hög strategisk betydelse för Sverige. En sådan riktad satsning måste i så fall bygga på transparens ifråga om kriterier och urval samt kontakter med branschföreträdare även från branscher som inte kvalat in på listan för att undvika att urvalet

⁶ Fraser Institute Annual SURVEY OF MINING COMPANIES, 2018.

tenderar att bli låst i en begränsad krets. Av samma skäl är Svemin tveksam till förslagen (s. 142) om identifierade prioriterade branscher/sektorer.

Svemin stödjer utredningens rekommendationer om investeringsfrämjande satsningar vid svenska utlandsmyndigheter. Däremot vill Svemin framhålla att det i detta arbete också bör ingå kontakter med svenska branschorganisationer, när sådana finns för de aktuella investeringsområdena. Det är viktigt att de som bedriver främjandeinsatserna är väl insatta inom de verksamhetsområden som investeringsintresset rör. För tjänstemän vid utlandsmyndigheterna skulle det därför kunna vara ett värdefullt stöd att involvera svenska branschorganisationer.

Svemin stödjer utredningens rekommendationer att öka Business Swedens kapacitet att stötta regioner i investeringsfrämjandet. Gruvor och prospektering är goda exempel eftersom de bara kan utföras där det finns geologiska förutsättningar. I Sverige har prospekteringsintresset ökat i områden där det i dagsläget inte finns några gruvor och kanske inte ens har funnits historiskt sett. Detta innebär särskilda utmaningar ifråga om investeringar i prospekteringsprojekt. Det behövs därför fördjupad samverkan mellan Business Sweden och regionerna både i regioner som är ovana vid prospektering och gruvor och i de traditionella gruvområdena. Den allmänna förståelsen för gruvnäringens betydelse både regionalt och för samhället i stort behöver öka. Därutöver kan regionerna behöva stöttning och förståelse för vilka möjligheter som utländska investeringar innebär. På samma gång är det viktigt att Business Sweden har god kunskap om vilka hinder och utmaningar som investerare kan möta när de försöker etablera verksamhet i Sverige. Sammanfattningsvis behövs det ett ömsesidigt och ökat kunskapsutbyte när det gäller prospektering och gruvor.

Svemin stödjer utredningens förslag att Business Swedens samverkan med innovations- och forskningsråden bör öka. Lägg gärna till Team Sweden också. Svensk gruvnäring har en global topposition när det gäller innovation inom gruvteknik. Detta är en absolut fördel som skulle kunna framhållas än mer i investeringsfrämjande åtgärder.

Svemin stödjer utredningens förslag att synergier och samverkan mellan innovations- och investeringsfrämjande bör ses över. Svemin vill framhålla Vinnovas goda arbete med sektorsinriktat stöd och ser positivt på förslaget att lägga till investeringsfrämjande i Vinnovas regleringsbrev.

Ett samlat system för rapportering av investeringshinder

Av genomgången ovan framgår att det saknas en samlad och uppdaterad bild av olika investeringshinder.

Ett exempel på att utredningens underlag är utdaterat är investeringshinder pga. tillståndsprövningar. I tabellen på sid. 147 och i efterföljande text (sid. 151 ff.) nämns miljöprövningar som ett hinder. Utredningen konstaterar att det kan ta lång tid (ett till tre år), särskilt vid nyetableringar. Svemin måste här påpeka att läget är avsevärt mycket värre. För nyetablering av gruvor är det just nu tveksamt om det överhuvudtaget går att få alla nödvändiga tillstånd. Det har inte öppnats en ny gruva på över 12 år, utanför befintliga etableringar, som prövats enligt gällande regler i både minerallagen och miljöbalken.

Även för prospektering, som är ett tidigt skede i processen att utveckla och starta en gruva och som handlar om kunskapsinhämtning, blir det allt svårare att kunna genomföra de åtgärder som undersökningstillstånden medger. Det leder till utdragna och osäkra prospekteringsprojekt, vilket i hög grad är avskräckande för investeringsviljan. Särskilt utmanande tycks det vara för utländskt ägda juniorbolag.

Det kan också tilläggas att den alltmer restriktiva praxis som utvecklats vid de olika prövningsmomenten enligt minerallagen och miljöbalken gör det svårt att förstå vilka regler som gäller, hur tillståndsprövningarna ska avgränsas och vilket underlag de ska innehålla och framförallt hur lång tid de kommer ta och vad utfallet slutligen blir. Det finns dessvärre alltför många exempel på ärenden som drägs i långbänk och som fortfarande inte är avgjorda. Allt detta har en tydligt avskräckande effekt på investeringsviljan hos utländska investerare.

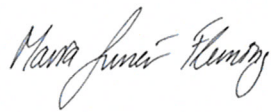
Sammantaget stämmer inte den bild som ges i utredningen; läget är betydligt värre. För att kunna bedriva ett verkligt investeringsfrämjande arbete är det är viktigt att förutsättningarna och problemen för verksamheterna är tydliga. I tabellen på sid. 123 räknas bland annat länsstyrelser, Naturvårdsverket samt mark- och miljödomstolar upp som exempel på myndigheter som påverkar investeringsfrämjande genom tillsyn och tillståndsgivning. Här kan tilläggas att länsstyrelser, Naturvårdsverket, Kammarkollegiet och Havs- och vattenmyndigheten har rätt att föra talan och därmed uppträda som (mot-)parter i mål om tillstånd enligt miljöbalken. Dessa har då en typiskt sett motstående roll ifråga om att verka investeringsfrämjande. Svemin välkomnar starkt förslag som innebär att dessa myndigheter åläggs att se investeringsfrämjande som en del av sitt uppdrag.

Svemin delar utredningens syn på att investeringshinder ska kunna rapporteras till en mottagare som därigenom får en samlad bild av vilka hinder som förekommer. Det måste vara enkelt och tydligt hur/var hinder kan rapporteras in. För att

få något genomslag i praktiken är det emellertid viktigt att dessa hinder också följs upp både politiskt och med berörda myndigheter eller andra aktörer.

Stockholm den 30 september 2019

SveMin, genom

Maria Sunér Fleming
VD

Kerstin Brinnen
Branschjurist